

فصل

سبک زندگی

درس پنجم: راه نیک بختی

درس ششم: آداب نیکان

درس هفتم: آزادگی

این زندگی حلال کسانی که همچو سرو

آزاد زیست کرده اند و آزاد رفته اند

راه نیک‌بختی

یکی از مهارت‌هایی که لازم است در زندگی بیاموزیم، داشتن ادب است که ما را به سعادت و خوشبختی می‌رساند. ادب و احترام به بزرگان و ارج نهادن به پدر و مادر، جزء آین و اعتقاد ما ایرانیان است و در دین ما به آن سفارش شده است. ایرج میرزا این امر را به خوبی در قالب شعر بیان کرده است.

ایرج میرزا فرزند صدرالشعراء غلامحسین میرزای قاجار بود. در نوزده سالگی لقب «صدرالشعراء» یافت. سبک شعری وی ساده و روان و دربرگیرنده واژگان و گفتارهای عامیانه است. او در سروden اشعار خود تا حدود زیادی به شیوهٔ سعدی توجه داشته است. سادگی زبان و سهل و ممتنع بودن اشعار ایرج میرزا از مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که شعر او را به شعر سعدی نزدیک می‌کند. ملک‌الشعراء بهار در شعری به او لقب «سعدی» داده است.

سعدي نوبود و چون سعدی به دهر شعر نو آورد ايرج ميرزا

و ایرج میرزا نیز در بیت زیر خود را سعدی عصر معرفی می‌کند:

سعدي عصرم، اين دفتر و اين ديوانم باورت نیست، به ديوانم بین و دفتر

برای همین است وقتی ما دیوان اشعار ایرج میرزا را مطالعه می‌کنیم خواه ناخواه به یاد زبان ساده و شیوهٔ سهل و ممتنع شیخ شیرازی، سعدی، می‌افتیم.

نکات آموزشی

دانش ادبی

ادبیات تعلیمی: گاهی در آثار شاعر یا نویسنده مطالبی آورده می‌شود که سرشار از موضعه و پند و اندرز است. در همه جوامع سروده‌ها و نوشته‌هایی وجود دارد که راه بهتر زندگی کردن و سعادت و خوشبختی را نشان می‌دهند. به نوشته‌هایی که این‌گونه باشد «ادبیات اندرزی» یا «تعلیمی» می‌گویند. از بهترین نمونه‌های ادبیات تعلیمی می‌توان به «بوستان» و «گلستان» سعدی، «مثنوی معنوی» مولوی و «کلیه و دمنه» اشاره کرد.

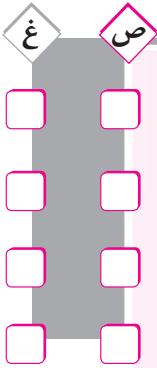
نکته لملایی

در نوشتن بعضی از واژه‌ها باید دقیق باشیم، زیرا در معنی کلمه تغییر ایجاد می‌شود. مثلاً کلمه «جزء» به معنای بخشی از کل چیزی است و «جز» به معنای مگر است.

فعالیت

۱. جمله‌های صحیح را با (ص) و غلط را با (غ) نشان بده.

در مصروع «زین گفته سعادت تو جویم»، زین مخفف «از این» است.

بیت «چون این دو شوند از تو خرسند / خرسند شود ز تو خداوند» پنج جمله است.

«آماده خدمتش به جان باش» یک ضمیر پیوسته و یک فعل امر دارد.

از مصروع «می‌باش به عمر خود سحرخیز» ضرب المثل «سحرخیز باش تا کامرو باشی» دریافت می‌شود.

۲. به جای کلمه‌هایی که زیر آن‌ها خط کشیده شده، کلمه مناسب دیگری بنویس.

پس یاد بگیر هر چه گوییم

الف. زین گفته سعادت تو جویم

هر چند تو را در آن ضرر هاست

ب. زن‌هار! مگو سخن به جز راست

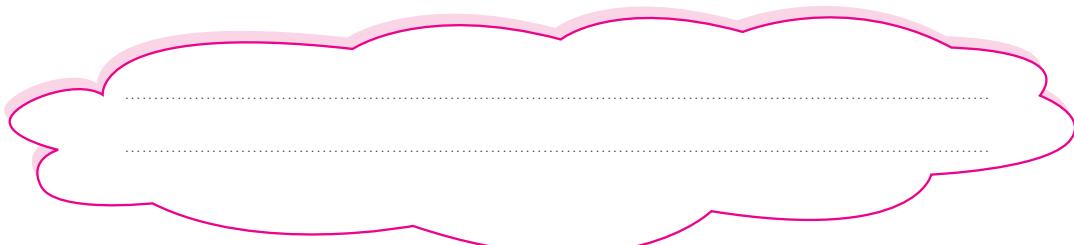
گیری همه را به چابکی یاد

پ. می‌کوش که هر چه گویی استاد

۳. دریافت خود را از بیت زیر بنویس.

کن نیک تأمل اندر این باب

«هر شب که روی به جامه خواب

۴. پاسخ صحیح را انتخاب کن.

الف. کدام گزینه با توجه به معنی، غلط املایی دارد؟

- الف. تأمل: فکر کردن ب. جامه: اجتماع ج. خرسند: خوشحالی و راضی د. چاک: تند و تیز

ب. کدام گزینه با توجه به بیت «می‌کوش که هرچه گوید استاد / گیری همه را به چابکی یاد» صحیح است؟

- ب. می‌کوش: مضارع التزامی الف. می‌کوش: مضارع التزامی

- د. گیری: مضارع التزامی ج. گوید: ماضی ساده

پ. در کدام یک از بیت‌های زیر از آرایه «کنایه» استفاده شده است؟

- الف. می‌باش به عمر خود سحرخیز / وز خواب سحرگاهان پیرهیز

- ب. با چشم ادب نگر پدر را / از گفتة او مپیچ سر را

- ج. زین گفته سعادت تو جویم / پس یاد بگیر هر چه گوییم

- د. هر شب که روی به جامه خواب / کن نیک تأمل اندر این باب

ت. معنی بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«زنهر مگو سخن به جز راست هر چند تو را در آن ضررهاست»

الف. آگاه باش که سخنی به جز راست و حقیقت نگویی، حتی اگر به ضرر تو باشد.

ب. آگاه باش اگر سخن راست به ضرر تو باشد آن را نگویی.

ج. بدان که سخن راست، گاهی موجب ضرر تو می‌شود.

د. بدان که اگر سخن راست به تو آسیب می‌زند بر زبان نیاوری.

ث. نقش کلمه‌ای که زیر آن خط کشیده شده است در کدام گزینه آمده است؟

«جون این دو شوند از تو خرسند خرسند شود ز تو خداوند»

د. مسنند

ج. متمم

ب. نهاد

الف. مفعول

۵. با توجه به بیت زیر، به پرسش‌های زیر پاسخ بده.

«با چشم ادب نگر پدر را از گفته او مپیچ سر را»

الف. «چشم ادب» در مصرع اول چه نقشی دارد؟

ب. بیت بالا چند جمله است؟ فعل‌های آن را مشخص کن.

پ. «را» در مصرع اوّل چه نوع «حرفی» است؟

حکایت

روزی همسر ملانصرالدین از او پرسید: «فردا چه می‌کنی؟»

گفت: «اگر هوا آفتایی باشد به مزرعه می‌روم و اگر بارانی باشد به کوهستان می‌روم و علوفه جمع می‌کنم.»

... همسرش گفت: «بگو ان شاء الله»

او گفت: «ان شاء الله ندارد، فردا هوا آفتایی است یا بارانی»

از قضا فردا در میان راه راههنان رسیدند و او را کنک زدند.

مانانصرالدین نه به مزرعه رسید نه به کوهستان و مجبور شد به خانه بازگردد.

همسرش گفت: «کیست؟»

او جواب داد: «ان شاء الله منم.»

۶. در حکایت بالا «نهادها» را مشخص کن.

۷. با کلمه «ادب» یک ضربالمثل بنویس.

۸. دریافت خود را از بیت‌های زیر بنویس.

وز کرده خود چه برده‌ای سود

«کان روز به علم تو چه افزود

آن روز ز عمر خویش مشمار»

روزی که در آن نکرده‌ای کار

۹. شعر «راه نیک‌بختی» در چه قالبی سروده شده است؟ قافیه‌های آن را بنویس.

۱۰. به جای قافیهٔ بیت زیر، قافیهٔ مناسب دیگری قرار بده.

پشن همه کس عزیز باشی»

«جون با ادب و تمیز باشی

۱۱. هر یک از کلمه‌های داده شده را با افزودن یکی از حروف داخل کادر، کامل کن.

